

EEN DODENMARS GESTUIT

Gemeente van Christus,

Laat ik maar heel eerlijk zijn: toen ik afgelopen week zag wat de tekst voor deze week was schrok ik. Het verhaal van de opwekking van een dode... wat moet je daarmee in een wereld waarin mensen dagelijks worden geconfronteerd met de realiteit van de dood?

En om het nog wat persoonlijker te maken: ik heb in onze gemeente geluisterd naar de verhalen van het sterven van geliefden – van man of vrouw, of zelfs van zoon of dochter. Ik heb met u mee gehuild en gezien en gevoeld hoe diep dat in een mensenleven snijdt. De dood is iets verschrikkelijks. Misschien kunnen we ons nog verzoenen met onze eigen aanstaande dood – hoewel ook dat niet vanzelfsprekend is! – maar iemand van wie je houdt naar het graf moeten brengen... Dat druist tegen alles in. Dat wil je niet, dat kun je eigenlijk ook niet. Maar het gebeurt. De één weet de draad weer op te pakken, de ander lijkt dat niet te kunnen. Maar in alle gevallen blijft die vreselijke leegte, dat gemis...

Hoe kun je dan in de kerk het verhaal van een opwekking van een dode lezen? Wilt u wel geloven dat ik in de verleiding kwam om het maar over te slaan en een ander gedeelte te lezen? Ik ben bang voor de goedkope praatjes, de praatjes die wel goed klinken, die wel orthodox klinken, maar die tenslotte niet troosten. Wat heb je aan de wetenschap dat Jezus het echt kan, als je bij het graf van je geliefde hebt gestaan? Maar ik wil ook niet om de hete brij heen lopen – immers wij, moderne mensen, kunnen zo moeilijk geloven in een dode die weer leeft... en dan praten we er wat omheen en maken er een stichtelijk verhaaltje van. Wat kunnen we zeggen als we deze uitersten willen vermijden?

Je kunt natuurlijk zeggen: het is allemaal *onzin* - typisch zo'n verhaal uit een antieke cultuur waarin mensen geloofden in de meest vreemde dingen – maar wij, moderne mensen, kunnen daar niets meer mee. Er zijn dan mensen die deze en dergelijke verhalen uit de bijbel wegsnijden, maar wat je dan overhoudt is een vreemd dun boekje met wat moralistische teksten over God liefhebben en je naaste. En de volgende stap is meestal dat dan de hele bijbel overboord gaat.

Ik zou vanmorgen ook vanaf de kansel kunnen roepen: 'Dit moet u maar *gewoon geloven*'. Het is voor velen van ons de manier waarop we in de kerk zijn opgevoed: 'Geloof het nou maar gewoon!' Immers, God is groter dan wij ons

kunnen denken, dus God kan dit, Jezus kan dit. En dat geldt dan voor alle wonderen: de vermenigvuldiging van brood, het lopen over water, het genezen van verlamden en het opwekken van doden. Twijfel hieraan wordt dan ontmaskerd als ongeloof, als menselijke trots die menselijke onmacht aan God wil opleggen. Nee, het enige wat ons te doen staat is: geloven – gewoon nederig geloven.

U zult van mij niet horen dat dit een verkeerde manier van geloven is. Maar deze benadering brengt wel problemen met zich mee. Want ook wie zo gelooft moet zijn geliefden loslaten en wegbrengen naar het graf. Dood, ziekte en ongeluk gaan ook aan hen niet voorbij. En dus wordt deze manier van geloven vooral een geloven in *vroeger* en in *later*. Je gelooft dat het vroeger zo is gebeurd en op de jongste dag weer zal gebeuren – maar intussen zit je als mens nog altijd met je pijn, je verscheurdheid, de leegte... Biedt dit geloof dan niets in het hier en nu?

Er zijn trouwens ook mensen die niet alleen geloven dat het toen gebeurde, maar dat het nog altijd gebeurt. Denk aan de genezingsdiensten van Jan Zijlstra. Hij gelooft er heilig in dat God nog altijd wonderen kan doen en tot ieders verbazing gebeuren er ook wonderen, of in ieder geval wonderlijke dingen. En ook hier zult u mij niet horen zeggen dat het onzin is – wie ben ik. Wie in God gelooft kan zulke dingen niet op voorhand uitsluiten.

Maar de vragen zijn niet weg, ook niet bij Zijlstra. Want het wonder blijft de *uitzondering*. Er genezen mensen, maar de meesten blijven ziek. Misschien worden er zelfs wel doden opgewekt, maar de meeste doden blijven dood. De uitzondering, het uitzonderlijke wonder, maakt het er niet gemakkelijker op, maar eerder moeilijker. Want als het *kan*, als God genezen *kan*, als God doden opwekken *kan*, waarom blijft het dan een uitzondering? Als God het wel kan, maar het gebeurt niet... *wil* God dan niet? Maar wat voor God is dat dan? Is dat geen willekeur? Nee, het wonder lost niets op; het wonder drukt ons harder met de neus op onze sterfelijke wereld.

Stel dat er een zo'n opwekkingswonder hier in Siddeburen zou gebeuren – hoe zou dat voelen voor al diegenen die hun geliefde wel naar het graf hebben moeten brengen. Zo'n wonder slaat je je eigen verdriet des te harder in het gezicht en laat ons des te meer voelen hoezeer we gebonden zijn aan onze sterfelijkheid. We zeggen wel eens te verlangen naar een wonder – maar weten we dan wel wat we zeggen? Een wonder roept vragen op, hele moeilijke vragen.

En dus blijf ik zitten met de vraag van het begin: hoe lezen we dit verhaal nu? Hoe nemen we het verhaal serieus, en hoe wordt ook dit verhaal evangelie,

goede boodschap, bevrijdende boodschap? Alleen zeggen dat het *echt gebeurd* is helpt ons niet meteen verder.... Misschien moeten we wat bescheidener zijn en eerst vooral luisteren naar het *verhaal* dat ons verteld wordt. Wij vallen sinds de 19^e en 20^e eeuw de bijbel voortdurend in de rede met de vragen als: 'Is het echt gebeurd?' en '*Wat is er echt gebeurd?*' Maar het eerlijke antwoord moet steeds weer zijn: we weten niet meer dan wat de verteller ons ervan vertelt. Wij hebben alleen het verhaal, het getuigenis van Lucas. Wij hebben niets anders te doen dan heel nauwkeurig dit verhaal lezen.

Het is dan opvallend dat onze verteller Lucas ons uitsluitend vertelt wat er allemaal gebeurde met Jezus en zijn discipelen. Hij zegt niet *wat* wij daarvan moeten leren of wat we ervan moeten geloven, hij zegt niet welke conclusies we moeten trekken – nee, hij vertelt gewoon wat hij weet van de gebeurtenissen rond Jezus. Laten we dan maar eens gewoon gaan zitten en luisteren. Luisteren naar het verhaal waarin Jezus eerst wordt getekend als een bijzonder kind, als de beloofde, als de leraar, de genezer van zieken... en hier als degene die een rouwstoet terug naar huis kan sturen.

Jezus is onderweg met zijn leerlingen. Met enige nadruk staat er in het Grieks dat hij met zijn leerlingen en 'een menigte' is. En dan komen ze vlak bij het onbekende plaatsje Nain een andere groep tegen. Een weduwe brengt haar overleden zoon naar het graf buiten de stad. En ook zij heeft 'een menigte' bij zich. We zien *twee optochten*, twee groepen mensen die elkaars pad kruizen. Met precies dezelfde woorden worden de twee reisgezelschappen getekend – 'Jezus met zijn leerlingen en een menigte' en 'de weduwe met haar overleden zoon en een menigte'...

Volgens Joodse gewoonte zou nu de groep met de overledene voorrang hebben en zouden de anderen, uit respect, met deze groep meegaan. *De dood heeft voorrang* – dat is zelfs in onze tijd nog zo: als de dood komt heeft ze altijd voorrang. Mensen stappen af van hun fiets, stoppen hun auto, nemen hun hoed af. Wie de dood tegenkomt houdt zijn pas in.

Maar dit verhaal draait die regels om met Jezus' bevel: 'Huil niet'. Sterker nog: Jezus draait *alles* om – volgens Joods gebruik wordt een levende die een dode aanraakt onrein, want met de dood behept. Maar hier wordt de dode een reine... want door de Levende aangeraakt. En nu voegt de rouwstoet zich bij de Levende stoet. Niet de dood heeft voorrang, de Levende heeft voorrang. De menigte die de dode wegdroeg sluit zich nu aan bij de stoet van de Levende en keert terug naar de stad. En deze omkering klinkt ver door: tot in de wijde omtrek gaat het verhaal nu rond: 'Een groot profeet is opgestaan' en 'God heeft zich om zijn volk bekommerd'.

Natuurlijk blijft *onze* aandacht steken bij een dode die wordt opgewekt... maar het verhaal blijft daar niet steken. Het verhaal vertelt over de mensen in een rouwstoet die plotseling de omgeving in trekken met een verhaal van bevrijding. Misschien voelt ook Lucas wel dat als het accent op de opgewekte man komt te liggen, mensen juist verdrietiger worden: waarom hij wel en anderen niet. Maar nee, het blijkt in dit verhaal te gaan om het stuiten van de dodenmars!

Jezus stuit een dodenmars. Dat zijn wij toch vaak ook, gemeente, een dodenmars? Ook nadat we onze doden hebben weggedragen blijven we rondlopen als een rouwstoet. We dragen onze geliefden met ons mee, dierbaar als ze ons zijn. We koesteren hun nagedachtenis, we vertellen de verhalen. En bij het ouder worden komt er steeds meer bij, steeds meer wat ons uit handen wordt geslagen, wat we kwijt raken, wat we verliezen. Persoonlijk of als kerk. We dragen de beelden van vroeger met ons mee en langzaam maar zeker trekken we de stad uit. Langzaam maar zeker raken we het contact kwijt met het leven zelf, met het hier en nu. We dreigen te gaan leven in het verleden of verlangen naar een verre toekomst... maar we worden weggetrokken uit het leven weg. We worden een rouwstoet, een dodenmars die alleen nog maar het verlies draagt.

Dat is waar dit verhaal *in ieder geval* over gaat: wie Jezus en de zijnen tegenkomt krijgt de kans zich om te keren. Wie Jezus tegenkomt krijgt nieuw perspectief, een leven dat aan de dood en aan het verlorene voorbij gaat. Wie Jezus tegenkomt wordt uitgedaagd zich om te keren en de wereld te vertellen dat er leven is – ook na of zelfs in het verlies door de dood.

Als je zo het verhaal leest gaat het over meer dan alleen een dode – het gaat over een tocht, een levensweg. Bij welke groep sluit je je aan? Bij de groep die de doden wegdraagt en alleen maar klaagt dat alles achteruit gaat? De groep die zich neerlegt bij de achteruitgang, bij de ontmanteling van het leven of van de kerk. Of sluit je je aan bij de groep die de Levende vergezelt en de dood, de afbraak, de ondergang een halt toeroept, die niet gelooft dat het afgelopen is, maar gelovig protest laat horen: 'Huil niet meer / sta op en keer je om!'

Volgende week gaan we aan de wandel als kerk – '*Weg van de kerk*'. We maken zichtbaar met de voeten wat we zijn: volk van God onderweg. En de vraag is ook dan: *hoe* gaan we op weg? Zijn we een rouwstoet die verdrietig is om wat we als kerk allemaal zijn verloren? We lopen naar Wittewierum, naar een plek waar het in Groningen allemaal begon – lopen we dan naar de goede oude tijd terug? Met herinnering, met verleden? Met wat voorbij is? Het antwoord is: ja. Ja, soms zijn we als kerk inderdaad die rouwstoet.

Maar ik hoop ook dat we steeds weer die andere stoet tegenkomen met daarin Jezus als de levende, als de profeet die bevrijding brengt. Ik hoop dat we zelf die stoet worden en zingend de toekomst tegemoet wandelen, met hoop, met verwachting, met verlangen. Ik hoop dat we durven geloven dat er inderdaad nog altijd wonderen kunnen gebeuren als we het durven wagen met deze God. Onze tekst van vandaag riep en roept vragen op. Ik heb de antwoorden niet, en u heeft ze ook niet. Maar het verhaal roept ook verlangen op en hoop. Laten wij ons tegenhouden? Laten wij Jezus tegen ons zeggen: sta op! Durven we zelf tegen alle dorheid en doodsheid te roepen: stop! Draai je om: terug naar de stad, terug naar het leven, want God heeft zich om zijn volk bekommerd.

Het oude volk Israël ging elk jaar op pad, op naar de tempel in Jeruzalem om daar feest te vieren. Ze deden dat zingend en één van die oude pelgrimsliederen hebben we gelezen: Psalm 126. Het zou het lied van de rouwstoet uit Naïn kunnen zijn: 'Toen de Heer ons lot keerde, konden we het niet geloven – het was alsof we droomden...' Wie immers kan het geloven dat doden weer leven! Maar de omkering zet door:

Keer ook nu ons lot, Heer,
zoals u water doet terugkeren in de woestijn
zij die in tranen zaaien,
zullen oogsten met gejuich...

Het mag ook onze bede zijn – persoonlijk en als gemeente:

Keer ons lot, o Heer,
Stuit de rouwstoet!
Laat ons weer vreugde vinden,
laat ons weer geloof vinden,
laat ons weer hoop uitdragen,
laat ons in liefde leven.
Wij zijn zo vaak met tranen onderweg,
een buidel vol zwart zaad,
zwaar van verlies en leegte en spijt.
Keer ons om,
stuit de rouwstoet en
breng ons thuis met blijdschap,
met de voldragen vruchten
van liefde en leven.

Wie zo bidt mag nog altijd wonderen verwachten!

Amen